

Rotonde Oosthuizerweg te Edam-Volendam

Inventarisatie naar beschermde vissoorten



Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

G&G-advies 2013

Versie	Datum
Concept	19-4-2013
Eindrapport	3-6-2013



Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
 2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A
 1822 BS Alkmaar

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en doel van het onderzoek	5
1.2	Het plangebied.....	6
2	Methode	7
3	Resultaten	8
4	Wetgeving	10
4.1	Zorgplicht	10
4.2	Verbodsbepalingen.....	10
4.3	Ontheffingsmogelijkheid	10
5	Conclusies en aanbevelingen	12
6	Literatuur	13
Bijlage 1	Verspreidingskaart Bittervoorn.....	14
Bijlage 2	Verspreidingskaart Kleine modderkruiper	15

1 Inleiding

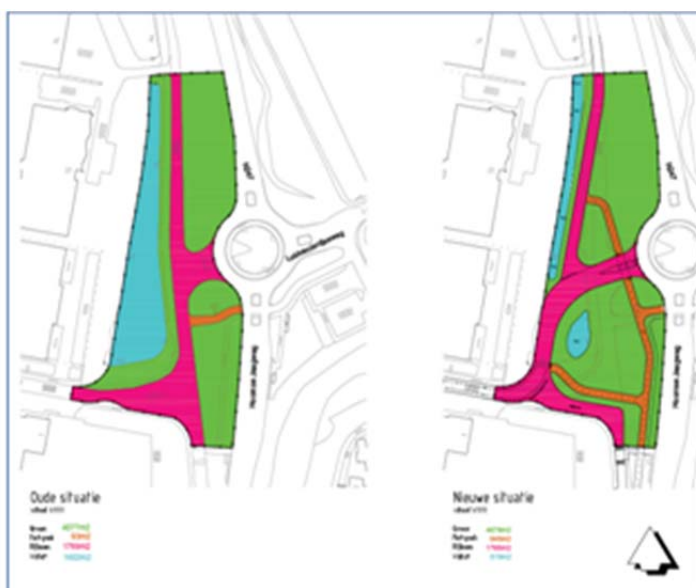
1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Er bestaan plannen om een aansluiting op de rotonde langs de Oosthuizerweg in Edam her in te richten. Hierbij zal een nabijgelegen watergang geheel of gedeeltelijk moeten worden gedempt en zullen een aantal bomen worden gekapt.

Uit vooronderzoek (DE BEER & GROOT, 2012) is gebleken dat mogelijk (zwaar) beschermde natuurwaarden in dit plangebied voorkomen, zoals beschermde soorten vissen.

Om het voorkomen van deze vissoorten nader te onderzoeken heeft de gemeente Edam-Volendam opdracht gegeven aan ecologisch onderzoeks- en adviesbureau Van der Goes en Groot om hiernaar een inventarisatie uit te voeren.

Het onderzoek is uitgevoerd in april 2013. Dit rapport doet verslag van de inventarisatie.



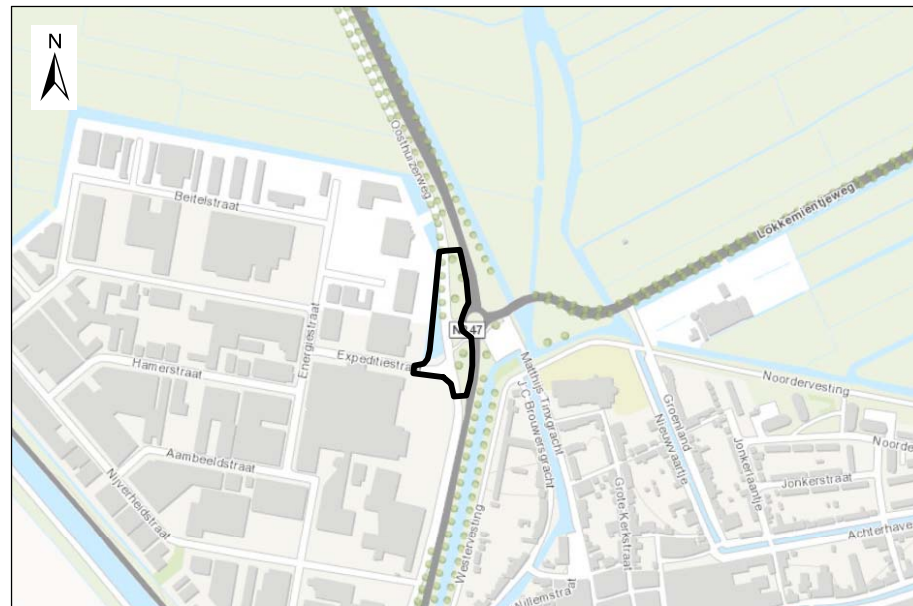
Oude situatie (links) en nieuwe situatie (rechts) van de rotonde bij de Oosthuizerweg in Edam.

1.2 Het plangebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven.

Het plangebied ligt ingeklemd tussen de drukke Hoornse Jaagweg (N247) oostelijk en het gelijknamige industrieterrein aan de westkant. Aan de noordoostzijde van het plangebied ligt het open, uitgestrekte graslandgebied van de Polder Zeevang.

Figuur 1.
*Ligging van het
plangebied bij de
rotonde van de
Oosthuizerweg in Edam*



Het plangebied met op de achtergrond de rotonde bij de Oosthuizerweg.

2

Methode

Het doel van de visseninventarisatie was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de meest recente versies van de soortstandaards van de te verwachten soorten, Bittervoorn en Kleine modderkruiper, zoals opgesteld door Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken.

De gehele oever van de waterpartij binnen het plangebied is geïnventariseerd, op 18 april 2013. Tijdens de bemonstering heeft de nadruk gelegen op locaties en biotopen waar zich de hoogste trefkans voor de beschermde soorten voordoet.

Er is gebruik gemaakt van de methode 'elektrisch vissen'. Hierbij wordt al staande in het water een elektrisch spanningsveld gecreëerd met behulp van een installatie die op het lichaam gedragen wordt. Door het spanningsveld worden vissen verdoofd en onbewust gestimuleerd om naar het speciaal hiervoor ingerichte vangnet te zwemmen. Het toepassen van deze methode is ook effectief in water met veel obstakels (bijvoorbeeld afval, takken of grote hoeveelheden vegetatie). Ook laten juist de snellere, grotere en vrij zwemmende exemplaren zich met deze methode makkelijker vangen.

Uiteraard zijn eventuele zichtwaarnemingen van bijvoorbeeld Snoek en Karper meegenomen in de resultaten. De determinatie van gevangen vissen vond plaats in het veld. Alle vangsten en waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend. Daarbij is de classificatie uit Tabel 1 aangehouden.

Tabel 1.
Abundantieklassen voor faunakartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-5
3	6-10
4	11-20
5	>20

3 Resultaten

Een overzicht van de aangetroffen vissen staat vermeld in Tabel 2. Er werden slechts vier vissoorten gevangen, waaronder twee beschermde, Bittervoorn en Kleine modderkruiper. De verspreidingskaarten van de beschermde vissen zijn te vinden in Bijlage 1 en Bijlage 2.

Tabel 2.

Vastgestelde vissoorten met de bijbehorende aantallen in Edam Oosthuizerweg in 2013

Soort	Aantal	Beschermd
Bittervoorn	2	Tabel 3 (HR II)
Kleine modderkruiper	1	Tabel 2 (HR II)
Snoek	1	
Baars	40	

In het plangebied werd een vrij arme visstand met slechts vier vissoorten vastgesteld. Dit is vooral het gevolg van de matige kwaliteit van het water als leefgebied voor vissen. De oever is geheel voorzien van een houten beschoeiing en de waterdiepte langs de oever is relatief groot. Door deze scherpe overgang is er erg weinig oever- en watervegetatie aanwezig. Een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie is van groot belang voor een goede visstand, veel vissoorten gebruiken deze vegetatie als eiafzetplaats en opgroei-gebied voor hun jongen. Dat het water in het plangebied van matige kwaliteit is, bleek uit de vertroebeling ervan en uit de ophoping van bladafval op de waterbodem. Eveneens werd olieverontreiniging waargenomen in het zuidelijke deel van de waterpartij.

Opvallend is dan ook dat onder deze omstandigheden de twee beschermde vissoorten, Bittervoorn en Kleine modderkruiper, wél werden aangetroffen. Beide soorten werden slechts in zeer lage aantallen, met slechts enkele exemplaren gevangen. Dit geeft een indicatie dat het water in het plangebied geen optimaal leefgebied vormt voor deze soorten.

Bittervoorn

In het plangebied werden de twee Bittervoorns gevangen in het meest noordelijke deel van het gebied.

Hier zijn enkele relatief ondiepe delen met watervegetatie langs de oever aanwezig. In de dekking van afgestorven plantenresten werden de Bittervoorns gevangen.

De Bittervoorn houdt van schone, niet of zeer langzaam stromende wateren, een zandige bodem en goed ontwikkelde onderwatervegetatie. De Bittervoorn is voor zijn voortplanting afhankelijk van het voorkomen van grote zoetwatermosselen. De paaitijd is van april tot juni.

Naast een vermelding op Bijlage II van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora en faunawet is de Bittervoorn eveneens opgenomen als Rode Lijstsoort als 'kwetsbaar'.

Kleine modderkruiper

De enkele Kleine modderkruiper werd gevangen in het zuidelijke deel van het water. In de hier aanwezige bocht ligt een ondiepte met schaarse watervegetatie, waar de vis werd gevangen.

De Kleine modderkruiper is een vissoort met een voorkeur voor een zandige bodem en enige modderlagen in de nabijheid. Daarnaast is een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie in combinatie met een glooiend verloop van de oever gunstig voor deze soort.

De Kleine modderkruiper staat in Tabel 2 van de Flora- en faunawet en Bijlage II van de Habitatrichtlijn.

Figuur 2.

Het noordelijke deel van het plangebied. Tegen de beschoeiing zijn enkele plukjes watervegetatie zichtbaar waar Bittervoorns werden gevangen.



4 Wetgeving

4.1 Flora- en faunawet

De bevissing is uitgevoerd om te zorgen dat geen bepalingen worden overtreden van de Flora- en faunawet.

Belangrijke aandachtspunten uit de flora- en faunawet zijn:

- 1) de zorgplicht,
- 2) een drietal verbodsbepalingen,
- 3) de mogelijkheid met ontheffing werkzaamheden toch uit te voeren.
- 4) de vrijstelling voor het aanvragen van ontheffing bij bepaalde soorten en bij het werken onder een gedragscode.

4.1.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Flora- en faunawet is de zorgplicht (artikel 2), die stelt “dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

4.1.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bepaalt dat het verboden is:

- ♣ Planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- ♣ Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te veront- rusten (artikel 9 en 10);
- ♣ Verder is het verboden van beschermde diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikel 11) en iets dergelijks geldt voor eieren (artikel 12).

4.1.3 Ontheffingsmogelijkheid

Als er in een gebied beschermde soorten voorkomen uit Tabel 2 of Tabel 3 (zie kader ‘Tabellen van de Flora- en faunawet’) én als het niet mogelijk is door middel van verzachtende en/of compenserende

maatregelen schade aan deze natuurwaarden te voorkomen, dan is ontheffing vereist. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen van de Ff-wet moet worden aangevraagd bij het Ministerie van EZ.

Soorten beschermd onder Tabel 1 zijn vrijgesteld voor het aanvragen van ontheffing bij activiteiten die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ingrepen of bestendig beheer. Als wordt gewerkt met een door het Ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor Tabel 2 soorten bij ruimtelijke ingrepen (en bestendig beheer).

Kader:

*Tabellen van
de Flora- en
faunawet*

Tabel	Omschrijving
Tabel 1. <i>Algemene soorten</i>	Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als “bestendig beheer en onderhoud”, “bestendig gebruik” of “ruimtelijke ontwikkeling”, geldt een vrijstelling voor de soorten uit Tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft dan geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere dan hierboven genoemde activiteiten is voor de soorten uit Tabel 1 wel een ontheffing nodig.
Tabel 2 <i>Overige soorten, niet zijnde algemene soorten, soorten opgenomen in bijlage IV, HRL of soorten van bijlage I van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.</i>	Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als “bestendig beheer en onderhoud”, “bestendig gebruik” of “ruimtelijke ontwikkeling”, geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 2, <u>mits</u> activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Als de functionaliteit van de voortplantings-, rust- en/of vaste verblijfplaats niet kan worden gegarandeerd en men niet in het bezit is van een dergelijke gedragscode, is voor de soorten in Tabel 2 een ontheffing nodig.
Tabel 3 <i>Soorten van bijlage I van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten of soorten opgenomen in bijlage IV, HRL.</i>	Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als “bestendig beheer en onderhoud” of “bestendig gebruik”, geldt een vrijstelling voor de soorten in Tabel 3 <u>mits</u> activiteiten aantoonbaar worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als “ruimtelijke ontwikkeling”, en de functionaliteit van de voortplantings-, rust- en/of vaste verblijfplaats kan niet worden gegarandeerd, dan is voor Tabel 3-soorten een ontheffing nodig. Ook voor vogels geldt deze zware toets

5

Conclusies en aanbevelingen

- ♣ In het onderzoeksgebied zijn beschermde vissen beschermd onder tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet gevonden. Het gaat om Kleine modderkruiper en Bittervoorn. Wanneer de voorgenomen werkzaamheden leiden tot (negatieve) effecten voor de Bittervoorn, die beschermd is onder tabel 3 van de FF-wet, dan dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven. Wanneer niet volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, dient tevens ontheffing te worden aangevraagd voor de Kleine modderkruiper.

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten (alle regimes) geldt de zorgplicht (zie §4.1.1). Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

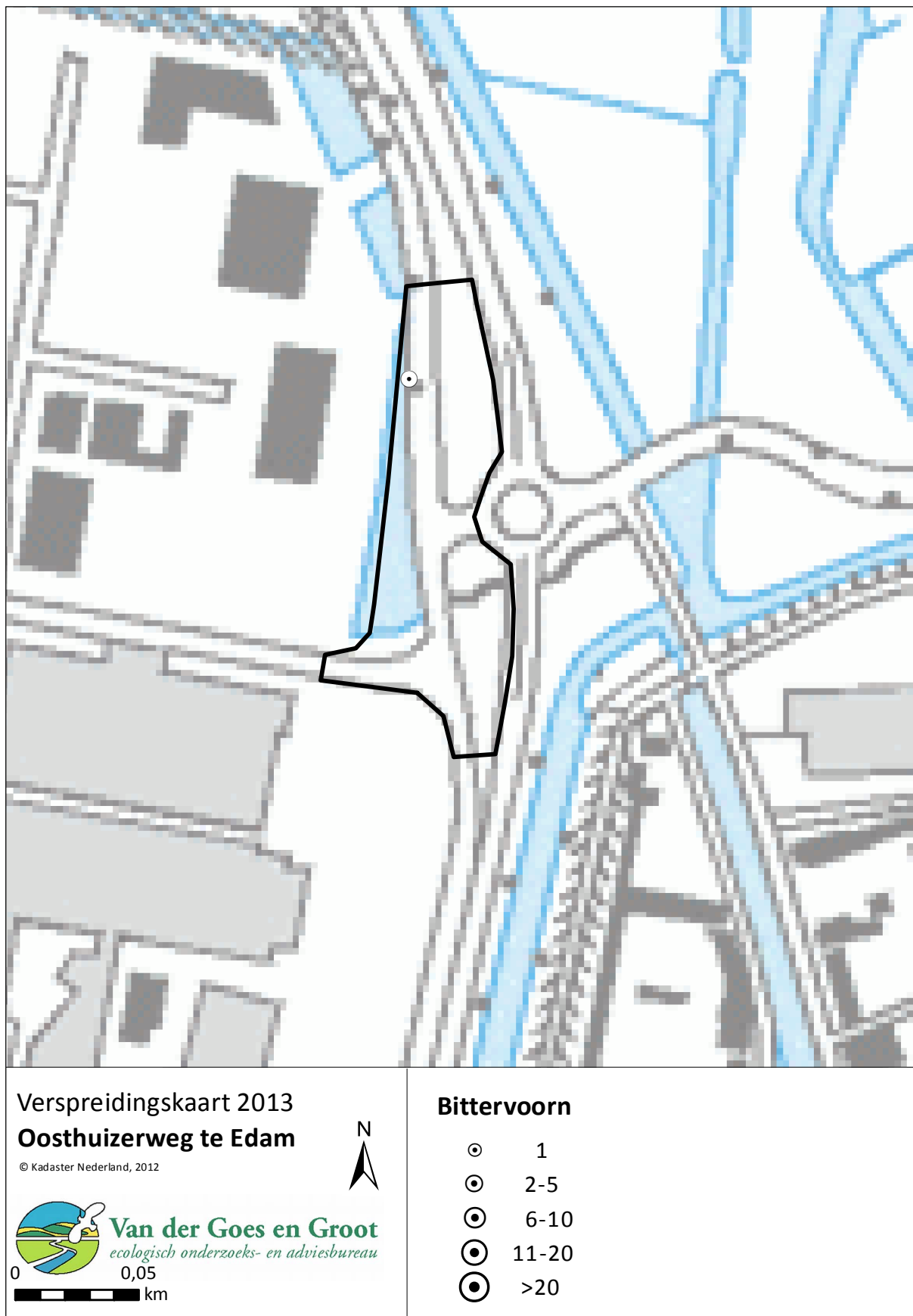
- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken, moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de perioden van voortplanting en overwintering.
- ♣ Nieuwe wateren moeten zoveel mogelijk worden aangelegd voorafgaand aan het dempen van bestaande. Uit de te dempen wateren kunnen beschermde amfibieën (alle stadia) of vissen weggevangen worden door de wateren af te dammen en het waterniveau te verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar een geschikt water in de nabije omgeving.

6

Literatuur

- BEER, R. DE & J. GROOT, 2012. *Rotonde Oosthuizerweg. Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet*. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- CROMBAGHS, B.H.J.M., R.W. AKKERMANS, R.E.M.B. GUBBELS & G. HOOGERWERF, 2000. *Vissen in Limburgse beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg*. Maastricht.
- NIE, H.W. DE & G. VAN OMMERING, 1998. *Bedreigde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst*. Rapport nr. 33, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. 2^e herziene druk. Doetinchem.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Beschermde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Voorstel voor een rode lijst*. Nieuwegein.

Bijlage 1 Verspreidingskaart Bittervoorn



Bijlage 2 Verspreidingskaart Kleine modderkruiper

